

ДЕРЖАВНИЙ СЛУЖБОВЕЦЬ У ЯПОНІЇ
(представлено д.н.держ.упр., доц. Шпаком Ю.В)

Японія – це острівна країна у Східній Азії, яка розташована на Японському архіпелазі в західній частині Тихого Океану. Значну частину Японських островів вкривають гори, поміж яких дуже багато вулканів. Найбільший з них - вулкан Фудзіяма (3776 м). Населення Японії сягає 127млн. осіб. Столиця – Токіо. Відповідно до конституції, Японія є унітарною конституційною монархією. Главою країни є Імператор, але виконавча влада зосереджена в руках прем'єр-міністра. Законодавча влада підконтрольна Парламенту, котрий є один із найстаріших демократичних інституцій Азії. Японія стала першою державою світу, яка зазнала жах ядерної війни, її теперішній уряд сприяє боротьбі за мир і ходу розброєнь.

Управлінська система Японії зазнає перехідний період і продовжує зазнавати докорінних змін. З початку 1868 року, коли новий уряд Мейдзі (так звана «Реставрація Мейдзі») усунув феодалний «Едоський сьогунат – уряд Едо-бакуфу», управлінська гілка влади в Японії стала більш міцною у порівнянні з менш сильною законодавчою та судовою гілками влади. Очікувалося, що саме таке співвідношення сил буде потрібним чинником розвитку і успішного публічного управління державою.

У Японії будова урядового апарату складається з трьох пов'язаних ланок: кар'єрного чиновництва; напівурядових корпорацій, що реалізують деякі функції державного управління і координації роботи різних ланок виконавчої влади, та персоналу допоміжних державних органів.

Особливості японської публічної служби:

- 1) у категорію державних службовців прийнято залучати не тільки робітників державного апарату, але так само і осіб, які трудяться на підприємствах, що належать країні (службовців державних залізниць, робітників телебачення, муніципальних шкіл);
- 2) за чисельністю державних службовців Японія поступається державам Західної Європи або США;
- 3) система довічного найму службовців фактично виключає ротацію кадрів і міжвідомчу мобільність та дозволяє мати невеликий за кількістю персонал державних службовців всіх трьох категорій.

Державна служба в Японії охоплює дипломатичну, адміністративну й судову сфери державної діяльності.

Чинна Конституція Японії започаткувала стан державних службовців як «слуг всього суспільства, а не будь-якої однієї його частини». Державний службовець вже не сприймається як власний слуга імператора. Конституція Японії та Закон Японії «Про державних службовців» 1947 р., встановлює, що державний службовець має працювати тільки заради суспільних інтересів та при виконанні службових зобов'язань повертати їм всі сили. Закон Японії «Про

державних службовців» від 21 жовтня 1947 р. із великими змінами є основним джерелом регулювання державної служби в Японії [2]. Контролювання за дотриманням законодавства в напрямі державної служби покладений на Раду у справах персоналу при Кабінеті Міністрів Японії. Рада працює як орган, що відображає рекомендації з кадрових питань парламенту, Кабінету Міністрів Японії й окремим міністерствам. Також серед інших повноважень Ради – видання установ і правил з питань державної служби, розгляд скарг на державних службовців, організація та проведення конкурсних іспитів.

Службовий стан державних службовців визначається посадою, що вони займають у відповідності зі своїм рангом. Кожен із восьми наявних рангів поділяється на 15 розрядів. Розряд чиновника залежить від освітнього рівня, стажу, різних характеристик. Встановлення критеріїв для віднесення державного службовця до певного рангу й розряду провадиться Радою у справах персоналу.

Оплата виконується відповідно до присвоєного йому рангу та розряду на основі Закону Японії «Про державних службовців» від 21 жовтня 1947 р. Розміри оплати чітко відповідають спеціальній шкалі, встановленій Законом Японії «Про оплату праці осіб, зайнятих на звичайній службі». Державний службовець окрім окладу отримує різні надбавки – премії, надбавки за працю в місті, на утримання господарства, за понаднормові, за працю у вихідні дні, за працю в північних районах, різноманітні «галузеві» надбавки (наприклад, вчителям, що працюють у галузі освіти) тощо. У центральному адміністративному апараті на командних постах зайняті чиновники перших трьох рангів, що являють собою еліту японської бюрократії. Це голови відділів, департаментів і секцій, радники, директори агентств, заступники міністрів. Чиновники цих класів практично тримають у своїх руках важелі адміністративної влади у всіх відомствах і міністерствах Японії. Другі групи чиновників є виконавцями вказівок та рішень своїх безпосередніх начальників.

На державній службі існує притаманна для Японії система «довічного найму», що допускає тривалу (до виходу на пенсію) службу, роблячи за наймом в одній організації. Також дуже важлива ознака японської державної служби – дух елітаризму, повага та шанування чиновників. Для вступу на державну службу допускаються лише японські громадяни, але також для спеціальних видів державної служби можуть встановлюватися певні додаткові обмеження. Так, для прикладу, службовцем Міністерства закордонних справ не має право стати особа, одружена з іноземцем [1].

Порядок вступних іспитів на державну службу, введено наприкінці ХІХ століття, існує без істотних змін й дотепер. Екзамени бувають усними або письмовими. Допускається проведення іспиту з фізичної підготовки, оцінка спеціальних навичок. Іспити організуються за положенням «відкритих дверей». Місце та час проведення оголошуються в ЗМІ. Правила щодо конкурсних іспитів рівноцінні для більшості державних інституцій. Тільки деякі міністерства організують власні усні та письмові іспити. Поміж них Міністерство закордонних справ. Кандидати в дипломати (повинні бути не молодше 20 і не старше 28 років) протягом трьох-чотирьох днів у червні пишуть письмові екзамени із таких предметів: міжнародне право, японська Конституція, іноземна мова, економічна теорія та історія дипломатії. Державні службовці дуже

обмежені відносно політичної діяльності. Їм також не заборонений вступ до політичних партій, але вони не мають бути політичними функціонерами та консультантами, не мають право балотуватися на виборні публічні посади, також заборонено будь-які політичні рухи, крім тих, що пов'язані зі виконанням виборчого права [3].

Державна служба Японії – це діяльність на державних політичних постах, фахова діяльність прокурорів, суддів, військова служба альтернативна (невійськова) служба, дипломатична служба, інша державна служба, служба в органах влади Японії. Тому саме таке співвідношення зазначених видів служб є ефективним у розвитку і успіху публічного адміністрування Японії.

Список використаних джерел:

1. Малиновський В. Я. Державне управління: навч. посіб. / В. Я. Малиновський. – Луцьк : Ред.-вид. відд. «Вежа» Вол. держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 2000. – 576 с. Оболенський О. Ю. Державна служба: підручник / О. Ю. Оболенський. – К. : КНЕУ. – 2006. – 472 с.
2. Тимощук В. П. Публічна служба. Зарубіжний досвід та пропозиції для України / В. П. Тимощук, А. М. Школик. – К. : Конус-Ю, 2007. – 735 с.
3. Черноног Є. С. Державна служба: історія, теорія і практика: навч. посіб. / Є. С. Черноног. – К. : Знання, 2008. – 458 с.

ХОРОНЖЕВСЬКИЙ Денис Володимирович – студент 5 курсу Житомирського державного технологічного університету, спеціальність «Публічне управління та адміністрування».